

48  
Psal. CXXI: 2.  
De

# STATU RERUM UNIVERSALI,

DISPUTATIO PHILOSOPHICA,

EX UNANIMI SUFFRAGIO  
ET MANDATO AMPLISS: FACULT: PHILOS:  
IN INCLYTA ACAD. REG: FENNORUM  
AD AURAM,

P R E S I D E  
PRÆCLARISSIMO ET AMPLISSIMO VIRO,

Dn. M. SIMONE CÆSARO/  
METAPH: ET LOGIC: PROFESSORE CELEBER-  
RIMO, PRÆCEPTORE ET PROMOTORE  
ÆTERNUM COLENDO.

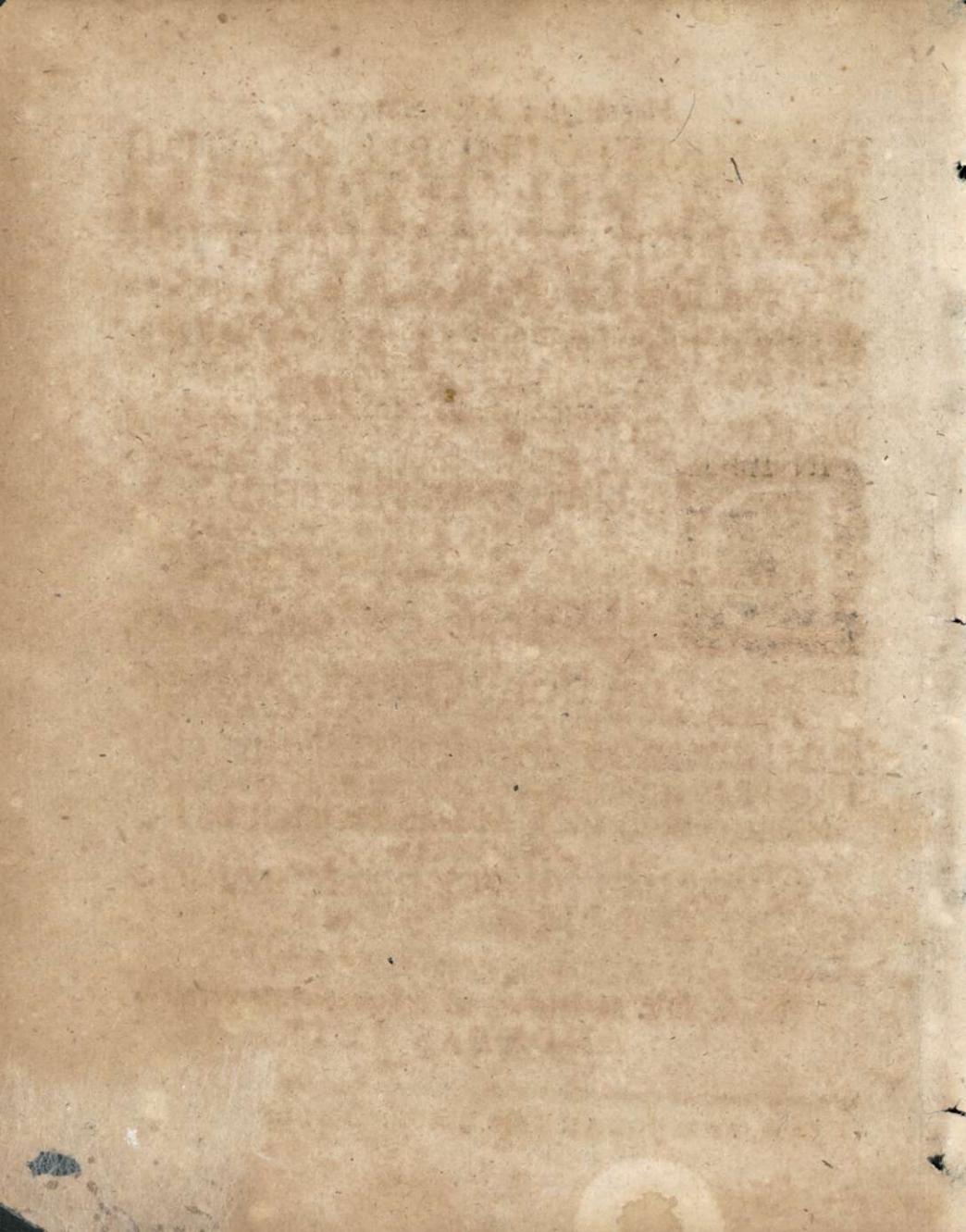
PRO PRIVILEGIIS GRADUS PHILOSOPHICI  
INDISPENSANDIS, ERUDITORUM EXAMINI PUBLICO  
SUBMISSA

A  
CHRISTOPHORO C: ALANO,

IN AUDITORIO MAJORI,  
DIE XXIV. MARTII ANNI M. DC. LXXXIX.

A B O A,

IMPR. APUD JOHANNEM LAUR: WALLIUM, A.T.



*Magna spei Viro - Juveni,*  
**DN. CHRISTOPHORO CLAUDII**  
ALANO,  
**Gravissimi qvondam Patris sui,**  
Filio non degeneri pro summis in Philosophia  
privilegiis rite obtinendis, Argumento Dissertatio-  
nis non vulgari, ingenii geniique specimen  
publice declaranti.

\*  
**D**e Universali Rerum Sta-  
tu, bene qvando  
Differis ex cathedra  
mi bone CHRISTOPHORE!  
En summos meritò tribuit tibi  
PALLAS honores!  
Qvostibi felices Faxit abinde  
Trias.

\*Diastol.

*L. Mq. gratulatur, & felicia qværis precatur*  
**ANDREAS PETRÆUS.**

Ad  
*Virum - Juvenem*  
Dn. CHRISTOPHORUM  
ALANUM,  
Phil. Candidatum meritissimum,  
PROGRADU MAGISTERII  
Felicitèr Disputantem;

*Carmen Sappicum:*



Ntequam Phryxus, generosus Heros,  
Aurei compos fuerat decenter  
Velleris, summos Pelagi labores.  
Sensit & undas.

Æsonis nati Pagasæa pinus  
Duriter sœvis agitata ventis,  
Pellit hunc tandem tenuis carina ad  
Colchica regna.

Interim impendet gravius periculum  
Flammeos efflant radiosq; ructus,  
Thessalus Taurus, rigidos in artus,  
Æripedesq;.

Per

er sonos æther reboat tremendos,  
Ima miscentur mediis, supernis:  
Iortè supremam Minyis adesse  
Dixeris horam.

Attamen victor domuit juvencos  
ignibus plenos; mare conticebat;  
Arte sopivit vigilem Draconem  
Terrigenasq.

Sic reportavit Pharetratus aurum  
Miles! adplaudunt genuini amici,  
Incolæ lœti reducem salutant  
Helladis omnis.

Sors manet quosdam similis profecto,  
Qui bibunt puras Heliconis undas  
Sæpè jactantur varijs procellis,  
Portus at aptus!

Hoc Tibi dictum, Chorus ipse jussit,  
Crede, Nympharum, peramate ALANE,  
Aureas nectit capiti corollas,  
Ubere messe.

*Occupatus, ut solet, scripsit*

ELIAS Zil: Landz/  
Med. Doct: & Prof.

VIRO - JUVENI  
Honestissimarum Artium Virtutumque cultura  
Peregrinio,

DN. CHRISTOPHORO ALANO,  
Philosophiae Candidato laudatissimo, Amico & Af-  
fini perpetim adamando, de STATU RERUM  
UNIVERSALI subtiliter discurrenti:

CHRISTOPHORUS CLAUDII ALANUS,  
dia avayg:

ALII. CHRISTUS. PHARUS. CLAUDIO. NO.

**B**er Mundi tumidos fluctus ALII sine certâ  
Dum, speculâ, navem remigis subigunt;  
Fax specularis erit CHRISTUS, PHARUS alta simulq;  
Mi, Oceano in vita fluctibus ingre vagis.  
Quando fide verâ Christum sub pectore CLAUDIO,  
Polleo, latus ago, nec sine cortice NO.

ALIUD.

**A**t quo judicio pensas Affinis amande  
Rem, cum commendas te, tua cuncta Deo.  
Auxilio, porrò, Divino pergitto, Virtus  
Qvo tua te vocitat sedulitasque pia.  
In quo divulgas discursu, gratulor, omen  
Atque tibi felix, pronus adopto Vale..!

L. Mg. quamvis properatim adgratulabar  
SIMON Zalvo/ Aboëns.  
Met. & Log. Prof. Ord.

In.

*Disputationem Viri- Juvenis,*  
Cum laude eruditionis conspicui, tum de-  
centia morum & honestate natalium  
Spectabilis,

DN. CHRISTOPHORI ALANI,  
Philos. Candidati probatissimi, qvod  
ajunt, Gradualem.,

DE STATU RERUM UNIVERSALI:



Agna videre myops, aciem per par-  
va volutans,

Se putat; at tenui fors sua par-  
va placet:

Forte vident multi sophicos in cortice fru-  
etus;

Qvod res est, dicam: nempe videre  
putant.

Altius it, quicunq; sapit: CHRISTOPHORUS  
ecce,

Plus videt hic, rerum dum penetrale videt.

*Scripsi autóGev*

ANDR. WANOCHIUS,  
Phil. Pract. & Hist. Prof.

VIRO - JUVENI

Politioris literatura non vulgari peritia conspicue, mo-  
rumque amabiliorum singulari gratia  
ornato

DN. CHRISTOPHORO ALANO,

Philosoph. Candidato optimè merito,  
Sympatriotæ & amico suo eximie dilecto, indu-  
striam suam egregio ingenii specimine ex  
Cathedra Academica publicè pro-  
banti.

  
*Ervidus à teneris Musarum cultor, Alane,  
Annis quam fueris, indicat istud opus  
Fæcundum Aoniis peperit quod nuper i-  
bortus  
Ingenium: celebrat te tuus ipse labor.*

*Insimul E curæ vigilatorumque laborum  
Testis erit constans lingua diserta tibi.  
Nil potis est istis mea nunc superaddere crena;  
Optat sed coepitis fata benigna tuta.*

*Debiti honoris ergo paucissimis  
bisce lineolis ex animo gra-  
tulatur*

ISAACUS Dillmar



## PRÆLUDIUM.

**P**

Ræclarum in animo habuit acutissimus  
Stagirita, cum seqvens protulit elogium: (α) Διο τὸ θεωρῶν ὁ ἀνθρώπος γὰρ νῦν γὰς  
τὸ πρῶτον ἡρέστο Φίλον Φεύ. Mirari  
dat Philosophari. Est enim, ut de Phidio sta-  
tuario ajunt, referente (β) Vendelino,  
cum in Atheniensium arce Palladis simu-  
lacrum dicaturus esset, suammet ipsius in  
medio clypeotam affabré faciem effinxit, & in statuam tam exacte  
abstrusöḡ artificio inclusit, ut universum statue habitum labefac-  
taturus & perversurus esset, quia quis eam erazere atque tollere  
voluisse; ita singulis (γ) naturis Divinitatis quidam characteres  
impressi sunt. Quod ipsum & (δ) Cicero Romane Eloquentie lu-  
men non ignorasse videtur, cum Philosophiam Divinarum humana-  
rumque scientiam vocat. Per humana intelligens res contingentes,  
practicas nimurum civilesve, (ε) quæ licet quoq; in Idea spectande  
veniunt, non tamen potest ab iis immutabilis aliqua ratio abstrahā  
quæ intensivè mentem perficiat. Per Divina vero totam universi-  
tatem; Hanc enim Contemplaturi, nihil Divinitatis ubiq; non de-  
prebendunt. (ζ) Si Xeuxes tanto successu canistrum uvis refertum  
pinxit, ut aves in scenam aduolarent specie deceptæ; quid tum de bac

A

judi-

(α) I. Met. cap. 2. (β) Epist. Dedic. sec. I. phys. prefix. (γ) Levi-  
nus Lemn. de occult. Nat. cap. 2. (δ) 4. Tusc. quæst. it. 2. offic. cap. 1.  
(ε) Cal. Horistic. c. 5. ποφ. 1. Gutk. habit. Intell. p. 229. (ζ) Plin.  
Hist. Natural. lib. 35. cap. 10. cit. Sperlingio Inst. phys. pag. 64.

28

judicandum, quæ eternas illas intellectus increati ideas ut Archetypon refert. Quid quo<sup>s</sup>? nisi summum, in ceteris, præclarumq; sapit similitudinis, dissimilitudinisq; rerum deprehensio, prout nec plane similem, nec proorsus etiam dissimilem speciem præse ferunt. Quare studia hujusmodi non mercede sed miraculo, non (γ) fastidio sed voluptate, non Amentia sed Scientia, ingeniiq; vigore coli amant. Hinc illud (θ) Calovii, utramq; paginam implet decor rei & venustas: Nam rerum insignis varietas & harmonica proportio, non possunt non amorē sui in intellectu suscitare. Rudiores ingenio, desperatione quadam, vera disciplinarum fundamenta asequendi, id est hæc atq; popularia mirantur; Est qd; sicut Bion Philosophus apud (ι) Plutarchum ait: ὁ μητῆρ τῷ Πενθόπῳ, de sobria Philosophia loquitur: πληγαὶ εἰν μὴ δυνάμενοι, ταῖς ταῦταις ἐμίγνυνται Θεοπάναις. Non Davos heie, sed Oedipos esse juvat. Amentia & hujus proles error Sphinx est, quæ Davos fallit, ab Oedipis autem fallitur, hebetes ingenio præcipitat, ab acutis præcipitatur, ut loquitur B.Danhawerus. (κ) Nullum E. Majus operæ pretium erit, quam naturam nosse: Cum extra eam in naturalibus sapere, est temerario speculationibus indulgere, ea vero patet facta, immediate ad Deum referre, est præ inscritia librum à Deo apertum claudere, ut exclamat Magnus ille Calovius. Sed cum Auctoritate Ampliss: Fac: Philos: mos invaluit, ut scili 5 interrogacionum specimen, publicum quodam porrò excipere deberet; Mira Argumenti bujus amænitate ductus, de fundamento scibilis, in Thesib. anterioribus καὶ ἄρσιν, καὶ δέσιν vero in posterioribus, animus mihi est (licet negotio impar) differere.

THE-

(η) Cic. 4. defin. (θ) Gnostol. c. 3. can. 3. (ι) lib. περὶ μάρ. αὶ γοῦ.  
cap. 10. (κ) Danhawer: Dedic: Polemospb: sacre prefixa conf. Natal.  
Comit: Mythol. pag. m. 1006.

PRÆVIO CHRISTO!

THESES I.



Ravis multæq; tum apud Priscos, tum modernos eruditos qvæstionis semper fuit veritatis Mensura; qvam determinaturi, triplex principium in qvo radicatur, & unde propullulat, considerabimus. *Primum* Intellectus est, qvi cum vel *creatus* sit vel *increat*us, utique hunc, non illum intellectum volumus: Ratio hæc in promptu est, qvicqvad ab alio dependet objectivè, id illius à qvo dependet, mensura esse nequit, at intellectus *creatus* dependet objective à re Cognoscibili E. rerum Mensura esse nequit. Dependentiam autem hanc adstruunt (*a*) Aristoteles, & cum eo (*B*) Timplerus, (*y*) Gutkius, (*d*) Joh:Meisner: & alij, ubi statum, forteisque indeterminatum intellectus, tabulæ nudæ, cui nihil inscriptum, omnia autem inscribi possunt, comparant, qvam inscriptionem per cognitionem dicunt contingere. Suspectum merito esset, & cum grano salis accipiendum effatum hoc Aristotelicum, nisi esset distingvendum inter intellectum Entitative consideratum prout est facultas animæ rationalis, & Operative, prout scilicet infert ipsum judicium rationis discretivum, quo vera à falsis discernuntur. Hæc distinctio fundamentum præbuit trito Axiomati: (*e*) Nihil est in intellectu, nisi aliqua saltem ratione delatum sit per sensus. Eandem in animo habuisse videtur (*f*) Dn. Gutkius dum hujusmodi elogium dedit: Intellectus

A 2

hominis

(*a*) Aristotel. l. 3. de An. c. 4. tex. 14. (*B*) Timpl. 3. Met: c. 1. q. 2.  
 (*y*) Gutk. intell. in conclus. par. Gen: Theor. 12. (*d*) Joh:Meis:Th:  
 Nat:disp:1.p:22: (*e*) Ex maj. Anthrop.c.15.conf. Sperl.Zool.part. Gen.  
 11.c. 4.q.5. (*f*) Gutk. intell. p. m. 246.

hominis est determinatus subjective, & indeterminatus objective. Priori modo si consideretur intellectus, tabula nuda non est, cum *ingenitam habeat notitiam*, quæ ab aliis *κοιναὶ ἀνοιαὶ*, πρῶτα Φύσεως, πρῶται ἀρχαὶ &c. audit. ut videre est apud Dithmarsum (η) Wendelinum (θ) Alstedium, (ι) Calovium (κ) &c. Sed posteriori, ubi indigitatur, ut objective dependens & determinandus, propterea quod Cognitio nostra habitualis sit & per discursum acquiratur. Ex his jam constat quid de opinionibus τῶν ἐπαρτίας (λ) ut Cœlii Rhodigini & Lalemandetii (μ) judicandum, quorum iste Scientiam definivit reminiscentiam, ideo quod rerum intelligibilium species sibi haberet connotas; hic vero Deum contendit infudisse omnes Scientias statim in prima creatione; Quos haud dubie facta distincto refellit. Argumenta Lalemandetii examinavit (ν) Mejerus, hunc videat cui sunt illecebræ. Dicis ultrius: Scientia est rerum mensura, E. & intellectus, cum de eodem operativè considerato sit sermo, erit mensura Cognoscibilis; Prius (ζ) Aristoteles τὴν ἐπιστήμην ait μέτρον τῶν πραγμάτων λέγοντες, καὶ τὴν ἀληθησίαν διὰ τὸ ἀντό, ὅτι γνωρίζουμεν τι ἀντίταις, &c. Ergo. Sed Resp. Scientias à rebus mensurari, & res vicissim à Scientiis, sed diversimode; prius objective, posterius applicative intelligendum esse testatur Scheiblerus; (ο) Scientia, ait, mensurant res, per res non intellectus.

(η) Dithmars. l. 3. Syst. Eth. f. 5. q. 1. (θ) Wendel. Philos. moralis pag. m. 1132. (ι) Alsted. Encyclopod. part. I. p. 79. (κ) Calov. Tom. 2. Syst. Theol. c. 1. q. 3. (λ) Cœlius Rhodig. l. 20. lect. Antiq. c. 9. conf. Mars. fici. c. 22. in Parmend. Plat. Procl. l. 1. Comment. in Euseb. c. 15. Origen: τοῖς αὐτοῖς c. 8. Plato 10. de Rep. (μ) Lalemand. decis. Ph. part. I. Disp. 10. (ν) Mej. Gnostol. disp. 4. conf. Vend. Eth. p. 1146. seq. (ζ) Arist. 10. met. c. 3. (ο) Scheibl. met. c. 25. n. 48.

intelligendo res objectas Scientia, sed res qua sunt mensura, applicando enim rem quae est mensura ad intellectum demum illam mensura mensurat, est enim Mensura medium quo intellectus in cognoscendis quantitatibus utitur. hec ille: imitatus ut videtur ( $\pi$ ) Fonsecam, qui locutionem hanc ut impro priam ab ipso Aristotele allegari probat, cum verbis proxime sequentibns dicat ἀλλὰ μετρηθεῖσιν μάθησιν οὐ μετρήσοται, h.e. Scientia potius per scibia & sensus per sensibilia mensurantur. Dicis porro: Qvod etiam artificum opera ad intellectum humanum πρότερως referri videntur, utpote exstructa mensurari debent ad Ideam quae est in Artifice; Sed præcepse ratio, infirmitatis suæ conscientia ruit; Nam i. nullæ res arte factæ ab idea artificis ne hilum quidem deviare possunt, sed ad æquatam semper quodvis opus Mechanicum conformitatem cum idea dicit; juxta regulam ( $\sigma$ ) Aristotelis ὡν τὰ μητρικὰ διαβάται, καὶ αὐτὸς τῶν ἀγαθῶν; εἰ δὲ αἱ γένεσις τῶν νανῶν, οὐδὲ αὐτὰ τῶν νανῶν, id est. quorum efficientia sunt bona, etiam ipsa sunt in bonis, at si ortus in malorum numero sint, ipsa quovis; sunt in malorum numero: quæ regula quam maxime in bonitate & malitia ( $\tau$ ) artificiali obtinet. Omnis enim artifex operatur secundum formam quamdam, quam de opere producendo in animo concipit, unde ( $v$ ) Aristoteles scribit ex Domo fieri Domum, eam scil. quæ constat ex materia, ex ea quæ materiæ expers est, unde dicitur Artifex ( $\phi$ ) utrumque contrariorum posse efficere: Quando Architectus bonus, bonam non efficit domum ex eo quod ita placuit, ( $x$ ) necesse est eum non formasse conceptum operis bo-

n. 25

( $\pi$ ) Fonseca Comment. in cap. 3. lib. 10. Metaph. pag. m. 16.

( $\sigma$ ) Aristotel. 3. Top. cap. 9. ( $\tau$ ) Henold. Can. Logic. lib. 1. p. 259.

( $v$ ) Aristotel. 7. Metaph. Tex. 23. ( $\phi$ ) Fonsee. Comment in l. 9. met. Tom. 3 pag. 155. ( $x$ ) Stahl. Reg. Ph. Tis. 3 Reg. 21. pag. m. 119.

*sui & recti in mente sua.* Hinc E. videmus qvod intellec-  
tus mensura proprie non sit, cum de mensurati proprie-  
dicti ratione sit interdum posse errare. 2. Qvod opera  
artificum attinet, sunt ea saltem Entia per accidens, con-  
creta enim sunt ex natura & forma artificiali; *Ubi in sim-  
plicia sua resoluta fuerint itidem ad intellectum divinum refe-  
runtur ait Doct. Calovius.* (ψ) Dubitari adhuc possit, an in-  
tellectus Angelicus qvoq; à rebus mensuretur, (ω) cum  
habeat lumen intellectuale perfectum. *Resp.* Nihil obstat:  
Nam perfectio illa non est nisi finita. Qualisunque autem  
cognitio Angelorum sit, sive intuitiva (α) quæ Gutkio (β)  
placet, sive (γ) discursiva, per species tamen sit & à re-  
bus mensuratur.

## THE SIS II.

**D**e Intellectu increato res est in propatulo: Huic veritas  
rerum adæqvatur, tum ratione cognitionis, tum men-  
surationis (δ) diciturq; veritas objectiva & fundamentalis.  
Talem veritatem omnes res creatæ habent, qvatenus sc.  
cum intellectu Divino tanquam mensura sua convenient.  
Omnia enim ad unum reducenda sunt, ut ad fontem per-  
fectionis Mensuramq;. Qyanto enim magis res creatæ  
ad ipsum accedunt, nempe ratione majoris (ε) recessio-  
nis ab opposito non-Ente, tanto sunt nobiliores; Hinc  
omne (ζ) animatum est præstantius inanimato, qvo  
sensu

(ψ) D. Cal. doct. Affect: unit: c.5. axiom. 2. it. δεισικής c.3. προπίο  
1. p.m. 371. (ω) conf. Scheib. 2. met. c. 1. n. 20. ut & Sperl. inst. ph. 1. 2.  
p. 265. (α) Thom. part. 1. q. 58. (β) Gusk. intel. p. 63. (γ) Scheib. 2.  
met. c. 4. n. 84. (δ) Cal. part. Gen. de. aff. unit. c. 5. Th. 2. conf. Suarz. m.  
DiSp. 8. præm. (ε) Scheibl. 1. met. c. 25. n. 24. Cal. doctr. Aff. unit. c. 27. p.  
65. conf. Stabl. Reg. pb. tit. 17. Reg. 9. (ζ) Sperl. ph. inst. 1. 7. c. 1. q. 1. p. 986.

373

sensu Protagoras citante (γ) Aristotele, ut & (δ) Scaliger, hominem viventium mensuram vocant. Librum Scripturæ qvod attinet, tum is primaria sua intentione cognoscibilis naturalis mensura esse nequit. Dicit non nemo; (ε) Scripturam Sacram posse esse principium Philosophiæ, non autem Philosophicum; id certe quin tolerari aliqua ratione possit, nullus video. Modo μελέτας ἀλογεία vitetur. Nec est aliquid dubium, ubi deficiunt sensus & ratio, qvin ex S: Sacra rerum naturalium veritatem venari liceat; cum (η) non minus verax sit S.S. in his quæ de rebus naturalibus tradit; qvam de rebus fidei, qvod ipsum adducto exemplo satis commodo (λ) Excell. D. Calovius approbat, modo μεταβάσεως nota effugiatur. Normam vero Cognoscibilis Philosophici Scrip. librum statuere non audemus, sed Theologici & supernaturalis.

### THESIS III.

**E**t tantum de Mensura scibilis Philosophici καὶ οὐσιῶν. Seqventia καὶ θέσης omnis cognitionis apprehensivæ fundamentum genuinum & adæquatum NATURAM videlicet, angustis periodis; tum intrinsecam tum extrinsecā ejusdem rationē contēplando, absolvent. Ante omnia vero vetus illud & tritum mihi dictum puto πρὸς τὴν ἐρθῆν διδάσκειν, δεῖ πρᾶττον ἐξετάζειν τὰ ὄντα πατα, paucisque quid naturæ vox importet, aperiam. est autem natura 1. quasi nascitura ut ea propriissime sit notationis ratio, quod teste (μ) Philosopho μνήμην φυσικῶν γένεων notet. Nec desunt 2. qui vocem a radice Hebræa NATAR deducunt, quæ custodire, servare,

(γ) Arist.10.met.e.3. (δ) Scal.Exer.102.s.3. (ε) Alfred.Arched.c.4. Reg.2. (η) Sperl.inst.pb.p.15. (λ) Cal.part.spec.m.p.182.conf-eund.in tract. de method. pag.mih.824. (μ) Arist.5.Met.c.4.

servare, assertare denotat. Hebræis quoq; THEVA naturam, in dolem, constitutionemq; significat, unde Physici vocantur CHACHEME HATTEBA ipsa autem Physica HOCHMAT HATTEVA cuius radicem THABHA notanter exprimunt; immersus, demersus, infixus fuit &c. videatur Clariss: (1) Buxtorf. Sic quasi per transennam detecta vocis origine, ductu methodi, varios ejusdem significatus dabo; (2) πάτη πολλαχῶς λεγόμενον, ἀστράφει. Accipitur 1. quatenus (π) arti contradistingvitur in physicis, 2. pro Deo glorioſo, qui mensura perfectionis rerum omnium est, unde (3) Levinus Lemnius, *Natura est mens, λογος seu ratio divina, operum naturalium effectrix, rerumque existentium conservatrix.* Hinc suam (σ) Gentiles superstitionem de multitudine Deorum derivarunt, cum Divinitatis vestigia ubique animadverterent, Cœlum, Aëra, maria, & terram Diis repleverunt. 3. (τ) Generalissime pro essentia rei cuiusque adeo ut etiam Entibus rationis competit e.g.r. natura hominis volantis, Chimæræ, Cerberi; Purgatorii. 4. Collective, pro universitate creaturarum prout hunc in modum descripsi potest: (υ) Natura est fundamentum repræsentativum scibiliis, quo id, rerum omnium quæ sunt, vel ad Conditorem, vel inter se invicem Collatione, sensibiliumque à sensibilibus, & intelligibilibus ab intelligibilibus abstracta-

(1) Cl. Buxt. Lexic. Hebr. Et Rabbini. p. 466. it. 904. (2) Arist. lib. v. de Cœlo (π) Bass. phil. Nat. lib. I. Inst. I. art. 1. p. II. Sperl. Inst. I. I. pag. m. 131. [3] Levin. Lemni. de occult. natur. c. I. l. I. Conf. Hebr. I. 13. Scalig. Exerc. 278. Senec. l. 4. de benef. c. 6. Et cit. eum Lactant. de falsa Rel. lib. 2. c. 9. (τ) Cælius Rhodig. Antiq. lect. lib. 22. c. 3. Conf. Wendel. præfat. sect. I. physic. præfixa. (τ) Calov. Met. Divin. Gen. Tract. I. c. 3. (υ) Calov. Gnost. part. Gen. c. 2. it. Aver. I. Met. Tex. 27.

stractione instituta cognoscitur. Quæ acceptio haud inconcinnia hic loci est, non quidem tam in statu existentiæ realis sive Contractionis, quando à parte rei in singularibus existit; quam existentiæ objectivæ sive præcisionis, quo natura per intellectum ab individuis præscinditur. qui status supponit priorem, & cum universaliter coit, vulgo à scholasticis Natura communis dicitur.

## THEISIS IV.

Cum eò jam sit perventum, ut qvod in sua quidditate nostræ cognitionis Mensurâ, quam Naturam fecimus, importet, dicamus; omne id quod instituti nostri ratio efflagitat, rationis ejusdem (1) veræ atque intrinsecæ, (2) Efficientisq; principis, consideratione succinctâ absolvetur. Consistit autem duce (ψ) Aristotele, D. Calovio, (ω) Stahllo, (α) aliisq; vera communis naturæ ratio in duobus: unitate & communicabilitate. Ibi cum primis notandum: Unitatem esse (β) triplicem: universalem, individualē & formalem: Hæc simpliciter unitas essentiæ est, præscindendo à singulari & universalis, unde postea reperitur in utroq; illa vero addit quasi formalis repugnantiam ad multiplicationem, unde singularia & individua, καὶ ἕκαστα, καὶ μέρος, καὶ ἄτομα (γ) nuncupantur; Ista aptitudinem ad multiplicationem formalis addit; Hæc ultima est quæ naturæ conceptum parit; reperiturq; in eo quod fingitur quacunq; ratione repræsentans uniformiter plura; Nam naturæ Communis appellatio ex pluralitate objectorum desumi solet, ut E.G. Cum formo con-

## B

ceptum

(ψ) Aristot: de part: Anim: c. 4. l. Post. resol. c. 8. Et.  
 (ω) Calov. Met: Divin: part. Gen: post: tract. cap. 4. (α) B. Stahl  
 Metaph: pag: 359. (β) Scheibl. 1. Met. cap. 7. n. 97. seqq. (γ) Ar-  
 istotel. 7. Met cap. 15. Conf. Flachs. Coll. Log: pag: 98.

ceptum hominis, concipio individua humana, ut con-  
veniunt in principio ratiocinandi, nullam determinando  
differentiam singularem, sive non percipiendo in particu-  
lari, vel distinete, Petrum, Paulum, vel aliud individuum;  
ille conceptus est quidem singularis in Essendo, quia non  
potest dividi in multos conceptus formales hominis, est  
tamen Universalis in ordine ad objectum, nempe in repræ-  
sentando, quia repræsentat omnia individua humana confuse  
ut sunt similia. Hinc Canon: Species ( $\delta$ ) est Collectiva multo-  
rū in unam naturam, ut omnia individua unius speciei con-  
veniant in ipsius speciei natura, adeo $\zeta$  ut ( $\epsilon$ ) quidquid præ-  
dicatur de Genere, prædicetur etiam de specie, imo ge-  
nus ipsum, docente Philosopho ( $\zeta$ ) de omnibus speciebus  
sub se contentis prædicatur. Ante omnia heic distinc-  
tiones istae quæ passim ab Auctoribus tum citatis, tum aliis  
adhibentur, inculcari debent, qvarum expertem, in hac ma-  
teria, ceu ignota silva, errare certum est. Primo, aliud  
enim est Genus secundum Essentiam, aliud secundum La-  
titudinem. Secundo Universaliter sumptum & Particula-  
riter. Tertio, Materialiter consideratum, & Formaliter.  
Quarto aliud natura Generis, aliud universum Genus,  
Quinto, distingvunt, inter Genus ratione significationis &  
prædicationis restrictæ. Sexto, inter prædicationem inten-  
sivam & extensivam; inter Universale perfectum & im-  
perfectum. Quæ idem fere probantes omnes, qvomodo  
instituto nostro inserviant, ad oculum, ni fallor, ex infra-  
dicendis patebit. Allegata quod attinet testimonia, tum  
ea

( $\delta$ ) Stab. Reg. Phil. Tit. IO. reg. 5. Honold. can. log: l. 1. pag: m. 425.

( $\epsilon$ ) Porphyry. Isag: cap. 7. par. 2. Aristot. Categ. 3. Scalig: Exerc.  
198, f. 8. ( $\zeta$ ) Aristot: 4. Tap: c. 1.

ea secundum priora distinctionum membra vera sunt, nam pro re substrata species dicuntur continere genera & individuum quodlibet ipsam speciem, E. gr. Petrus est homo, id est habet particulam humanitatis tantam quæ intra Petrum est; (n) Talia enim sunt Prædicata qualia permittuntur esse a suis subjectis, ceu docent (o) Joh: de Rhada, (p) Vazquez. (n) Flachsen. (q) Stahlius, & alii quam plurimi. Dicis: Nonne unitas formalis sufficit ad rerum in hoc statu constitutarum unitatem, per hanc enim non modo unaquæcū natura, E. gr. humana, dicitur in se formaliter una, sed etiam omnes humanæ naturæ eandem definitionem participant? Sed respondeo: quod non sufficiat, nam præter hæc, aliurn qvendam modum efflagitat ratio communis naturæ, qvem suppeditare dicitur unitas universalis, cum prior illa indifferenter se habeat ad naturam cum in statu *realis* existentiæ (quem fundamentalem vulgo nominant) tum objectivæ, constituta, hoc est, ut in individuis quoque multiplicari queat. Unitas vero qvæ huic Naturæ propria est, si illa multiplicaretur, hoc inde nasceretur *ἄτοποι*: Plures E. G. homines esse plures species. (μ) Consistit enim ejus ratio in indivisione alicujus naturæ in plures naturas sibi similes. Hoc autem facit unitas formalis ut dictum, quia nihil aliud est quā ratio formalis rei. E. G. ratio formalis hominis sive attributa ejus essentialia, habent se univoce ad formalem rationem individui cuiuslibet, Petri, Pauli. &c. Dicis:

B 2

nonne

(n) Marc. Anton: *Zimara tractatu singulari de primo cognito.*  
 Joh. Combachius. Met. c. 21. pag. 318. (o) Joban: *de Rhadi part.*  
*2. Contr. n. 2.* (p) Vazquez. t. 1 p. 1. disp. 7. n. 3. seq. (n) Flachsen.  
*Coll. Log. pag. 638.* (q) Stahl. Reg. 1. tit. 20. (μ) Aristotel. cit. Soarets:  
*Disp. 6 Metaph. f. 2. n. ult.*

Nonne E. implicat naturam utrumq; includere, unitatem  
 sive indisionem & communitatem sive divisionem ad  
 multa? heic in antecessum de ipsa communicatione ad quam  
 aptitudinem habet natura Communis, indigitamus, non  
 intelligi (1) intentionalem intrinsecam, quā bonum omne  
 Communicativum sui dicitur. nec (2) extrinsecam rea-  
 lem effectivam, quā efficiens communicat se effectui, quæ  
 rerum quoque singularium & individuorum propria cen-  
 setur. nec (3) natura sursumatur, quæ extraessentialis est &  
 παρούσια. (4) Sed (4) entitativam & natura pérsest, sive  
 plurificationem in inferioribus. (5) quæ Prædicationis  
 Synonymicæ & Essentialis fundamentum est. Per hanc  
 propria Naturæ communis, Particulari communicantur;  
 propria universalium sub notione Generis communican-  
 tur speciei, & quæ sub notione speciei latent, individuis,  
 deq; iis (6) prædicantur Συνορύων. Qyō & 5.to illa com-  
 municatio facit, quæ Philosophis ad perfectiorem sub-  
 sistendi actum confert, in incompletis; licet enim natu-  
 ra universalis, quā talis, actu non dependeat ab individu-  
 is, sed ab intellectu, quod non modò de toto universalita-  
 tis conceptu verum est, cum unice sit mentis fœtus, sed  
 & in specibus vulgo Monadicis; de quibus infra ) ta-  
 men aptitudinalem utrobique servat dependentiam, quæ  
 ad hanc κονάνια sufficit. ceu multis probant (π) Scotus  
 B. D. [ε] Calovius, & alii. Difficultatem modò al-  
 latam

- (v) Lycet. lib. 1. d. 2. qv. 4. conf. Scheibl. 1. Metaph. cap. 7. n. 15.  
 (ξ) Calov. Met. Div. part. Gen. p. it:2076 seq. (o) Honold. can. 616.  
 lib. 1. pag. 420. Stahl. Reg. Philos. pag. 269. 310. (π) Scotus in  
 3. dist. 1. quest. 1. qvodl. 19. art. 3. conf. Chemn: partil. LL. CC. de  
 Trin. c. 4. (ρ) Calov. met. part. spec. c. 5. p. 94.

¶ 13 ¶

latam quod attinet, tum Resp. à nullo minus quam hoc  
turbine periculi nobis est, ne hanc nostram frangat ratem,  
nam ut antea distinximus: esse divisum secundum rem,  
& indivisum secundum rationem, non opponuntur; in  
hoc enim consistit indiviso hæc ceu supra indigitatum,  
ut e.g. Homo abstractè consideratus non est multiplicata-  
bilis multis individuis sic abstractis, tum enim universa-  
lia in universalia dividii necessum esset; Sed de ratione e-  
jus est, ut divisibilis sit in plura entia quale ipse est, quo  
ad rem substratam notioni universalitatis. Estque hic na-  
tura divisibilis quæ rem, quæ rationem verò indivisibilis.  
Hinc, an (σ) Monlorius fortiter rem agat tum, ubi  
*Naturam* ait in individuorum carceribus sufficientem  
suum unitatem & Communitatem servare, cuiuslibet  
facili judicio submittere audeo; de quo tamen Thesi se-  
quente censebitur.

#### THESIS V.

**D**e essentia naturæ actum est; nunc porro existentiam  
videbimus, unitatem & Co[m]municabilitatem hactenus  
contemplati sumus, jam jam natales utriusq[ue] erimus con-  
templaturi. Sed notetur in antecessum: Naturam in  
statu existentiæ realis, positivas quidem & reales, sed non  
(τ) peculiares aliquas causas extra individua in qvibus  
existit, habere; loquendo autem de natura in statu uni-  
versali, analogicè ipsi causas tribui debere, cum Ens ra-  
tionis sit, & realis entis Simia. In determinanda exi-  
stentia Naturæ Communis, quidam in excessu, in defe-  
ctu verò nonnulli peccant; isti statuunt naturam Com-  
munem

B 3

(σ) Monlor. tract: de universalibus cap. I. ad 10. (τ) Suarez.  
Disput. VI. Metaph. f. 7. n. 6.

munem ut reale quid, non modo extra intellectum, sed & a singularibus adjunctum existere posse. Cujus opinio-  
nis Coryphaeum Platonem arguit (v) Aristoteles (φ)  
& Alstedius (x) Patresque nonnulli; Qvi hoc sine  
eum statuisse ideas dicunt, hoc est res a singularibus  
adjunctas. Ita (x) enim Plato ait: *Duas in unoquoque no-  
strum ideas esse, dominantes, atque ducentes, quas sequimur, quocun-  
que dicunt, innata scilicet voluptatum cupidus & acquisita opi-  
nio &c.* Ubi causam simul motricem addit, videlicet  
sciendi commodum; cum singularium ob (ψ) infi-  
nitam varietatem (ω) nulla sit scientia, sed rerum (α)  
sempiternarum, qualia sunt universalia. Nec ab hac mul-  
tum, ut videtur, abit (β) Scoti & (γ) Monlorii senten-  
tia, quae refert Naturam ut in individuis est, ex sece uni-  
versalitatem cum sufficienti unitate & communitate ha-  
bere, ut E. G. Humanitas Petri potest esse in pluribus se-  
junctim, quod ex se & sua natura aequè apta est, ut sit in  
Paulo & in aliis individuis quam in Petro. Tertia sen-  
tentia est (δ) Gvilhelmi Ochami, qui docuit Naturam com-  
munem nihil præter nudum nomen importare, negavitq  
in rebus

(v) Aristotel. 7. Metaph. passim. imprimis cap. 14. lib. 51. (φ) Johan.  
Her. Alsted. Encycl. lib. XI. pag. 590. (x) Am-bros. lib. 4 de fide c. 3.  
Nazianz. orat. 33. Cyrill. lib. 4. cont. Julian. (x) Plato in Phaedro, citate  
Piccolomin. Philos. Moral. Grad. 9. pag. m. 825 conf. Platon. in Ti-  
meo, Phedone, Cratilo & aliis dialogis, it. lib. 12. de. II. (ψ) A-  
ristot. 7. Metaph. tex. 53. (ω) id. 3. metaph. cap. ult. (α) Ven-  
del. Philos. Moral. pag. 123. (β) Scotus 2. d. 3. qvest. 1. (γ) Mon-  
tor. tractat. de universalibus cap. 1. ad 10. (δ) Gvilhelm. Ocham.  
1 sent: d. II. qv. 4. sequ. it. Quodl. 5. qvest. 12. conf. Gabr. I. dist.  
2. qvest. 7. 8.

in rebus naturas Universales dari, cum omne quod est, singulare est. cuius Sententiae primos conditores, (ε) Albertus Mag: & Thomas, (ζ) Nominales (η) Æmilius vero Acerbus Terminicolas (θ) Fonseca Philosophorum choro indignos appellant. 4. & media inter has opiniones est sententia D. Thomæ, (ι) Naturam secundum se neque universalem neq; singularem esse, intentionemq; universitatis esse ab intellectu, præcedente tamen fundamento aliquo ex parte rerum, cuius & (κ) Aristoteles index erat, dum Heraclitum & Crytalum reprehendit, quod dicerent in rebus nihil esse præter singularia; & alibi Scientiam dicit esse de universalibus quæ in singularibus existunt, & videtur hæc sententia esse verissima, limitationibus quæ supra allatae sunt, adhibitis.

## THE SIS VI.

Sed antequam ad alia facimus transitum, sinistras illas opiniones operæ pretium erit aliquanto accuratius pendere; unde & nostræ de statu hoc universali lententia fax aliqua atq; robur ulterius accedere possit. Primæ sententiaæ absurditatem nervosè pro more suo ostendit Excell: Theologus pariter ac Philosophus B. D. Calovius, (μ) omne, ait, quod existit, habet in sè unam & determinatam Enti tem & proinde individuam, non enim potest res vere una vel in sè dividī, vel in plures, qualis ipsa est, distingui: Deinde, ait idē: Quicquid

(ε) in Porphyr. Tract. I cap. 1. (ζ) Thom, I. part. q. 14. art. 15:  
 (η) Æmil. Acerbus lib. 2. qq. log: qv: 2. (θ) Fonseca s. Metaph. cap. 28. p. 952. (ι) Div. Thom: opusc: de ent. & essen. cap. 4. it. I. part. qv. 85. art. 1. it. 7. met. lect: 13. (κ) Aristot. I. met. 86. it: 4. cap. 5: (λ) I: Poster: Tex. s. II: Eccl. conf: Damasc: de fide lib. 3. cap. II: Cal: met: Div: par: Gen: pag: 329: (μ) V.

*Quiquid in mundo preter Deum est, id productum est, E. etiam singulare; Quia actio cause non potest terminari nisi ad singulare.* Hæc sile. Unde etiam multis incredibile viñum Platoneum docuisse contrarium eo sensi quo ab Aristotele passim traducitur latissimeq; impugnatur; quod & summa de eo (v) eruditorum Elogia quibus ipsi Aristoteli anteponitur, docent. Desinant, verba sunt subtilis Scaligeri, (ξ) iſi Bambaliones acuere se aduersus hominem, de Platone loquitur, de universa humana sapientia preter supraq; ceteros animas mortales bene meritum. Unde eum non immerito excusant: (o) Augustinus, (π) Seneca (e) Thomas (σ) Piccolhomineus (τ) Eugubius (v) Plutarchus (x) Wendelinus &c. ubi de Ideis Divinis eum interpretantur non quidem in prædicando sive repræsentando, sed in causando, quæ ipsa Exemplaria sunt re ipsa in Deo existentia; ex quibus, tanquam limpidissimo fonte omnia alia emanant bona; quorum à nobis particulares ideæ formantur, unde illud (ψ) Areopagitæ: *ideas esse rerum effectrices.* Sed quidquid sit de sententiæ hujus auctore, eam tamen quilibet sanæ mentis ut improbam & absurdam, ni fallor, judicabit. Nam hujusmodi universalitatis idea, quæ nec intellectui insit nec individuis; aut creata est aut increata, si illud, iterum

(o) Sperling. Medit: 12. in Scalig. Exer: pag. 359. Conf: Franc. Piccolhom: philos. moral. Gr. 5. c. 27. (ξ) Scalig. Exerc. VI. ubi sect: 3. & 4. de ideis Plat. agit (o) Aug. lib. 83. quest: q. 46. (π) Senec Ep. 65. pag: m. 640. (ρ) Piccol. Grad: 9. cap. 24. (τ) Eugub. I. l. de perenn. Philosoph. c. 10. (v) Plutar. lib. 1. de placit. Philosoph. cap. 10. (x) Vendelin, Ethic. pag. 1470. (ψ) de Div. Nom: cap. 5.

rum creata erit secundum aliam qyandam Ideam (a) & sic processus periculum in infinitum haud longe abest, si vero increata est, erit ipse Deus; quod absurdum. Sufficiet (ut in Compendio agam de re nova) ea heic allegasse, quibus Stagirita, triplici argumentatione, nervose iatis, hanc opinionem reddidit examinem. Verba ejus hæc sunt:

(a) *Videtur fieri non posse, ut aliquid eorum quæ universæ dicuntur, substantia sit. Primo, enim substantia cuiusque rei est, quæ alii non inest, universale autem commune est, idem enim universale dicitur, quod in pluribus natura aptum est esse. Secundo, cuiusnam igitur substantia erit? aut omnium? aut nullius? at omnium esse non poterit, cum cuiq[ue] sua propria sit substantia, nec unius, tum enim cetera omnia hoc unum erunt. Tertio, ait, id substantia appellatur quod non de aliquo subiecto prædicatur, quod tamen de universalis verum.* Illationem adductam quod concernit: Si datur demonstratio, datur universale æternum, si datur universale æternum, datur idea à rebus distincta, vel ut nonnulli loqui amant, universale extra multa. Sed hæc idea est nulla atq[ue] vana, quasi ad demonstrationem non sufficiat Natura Communis in individuis individuè latens. Æternitatem habet non necessitatem, comitur enim contingentiam individuorum, Æternitas vero non saltim ex reali aliqua existentia; sed constanti ac perpetua eorum, quibus inest, similitudine æstimari debet; E. G. Rosa potest dici æterna; non quod hyeme etiam habeat essentiam, sed quia cum est, semper habet eandem

C

ratio-

rationem & vim & naturam, semper eadem Communis ratio in distinctis individuis reddit, unde ( $\beta$ ) universalium per se nulla est corruptio, sed ad ( $\gamma$ ) omnium individuum corruptionem, essentiam amittunt. Alteram opinionem quod concernit, qvæ Johan: Monlorii l. cit. eamq; Scoto tribuit, tum ea nihil infirmius: cui hanc conclusionem opponimus: Universale universaliter existens in rebus, & ab omni singulari & individua contractione separatum, purum putum figmentum est. probo: Universale teste ( $\delta$ ) Aristotele ( $\epsilon$ ) Porphyrio, ( $\zeta$ ) Zabarella, ( $\eta$ ) Fonseca & aliis, totum aliquod est, suasque partes habere debet suntque differentiæ specificæ. pergo: universale illud qvod in individuis esse dicitur, aut actu partes istas possidet, aut potestate, sed neutrum dici potest, non illud, qvia tum simul esset & non esset, esset enim huic individuo per conditiones individuantes adaptatum, & non esset, cum simul etiam ad aliud subiectum individuale restringetur, per denuo factam differentiam specificam; dabiturque ita processus in infinitum. Non Potestate, ( $\theta$ ) qualis enim est actus primus qvem nunquam sequitur actus secundus? cum primus propter secundum datus sit; primus heic ob secundi tollitur præsentiam. Sed Dicis: Quid ergo

( $\beta$ ) Zabarell. l. Post. Analyt. Commentar: cap: 8. pag: 769: ( $\gamma$ ) Averroes 7. met. com. 34. it. l. met: com. 27. ( $\delta$ ) Aristotel. l. Categor. cap. 4: conf.: Monlor: Tract. de universalibus cap. 10. ( $\delta$ ) Aristotel. Phys. cap. 1. tract. 4. ( $\epsilon$ ) Porphyr. cap. de specie ( $\zeta$ ) Zabarella. 2. post. Analyt: ad tex ult. it. l. post. Anal. c. 20: pag. 960. ( $\eta$ ) Fonseca comment. ad lib. 5. Metaphys. Aristotel: tex. 31. & 33. ( $\theta$ ) Sperling. instit: Phys. lib. 2. cap. 1. qv: 2. pag: 267. Stahl. Reg. Pbil. pag. 39. seq.

ergò de Sole, Luna, Cœlo, Terra, rebus singularibus, sentiendum; sicut & Ecclipsi, quæ non semper est, sed statim quibusdam temporibus; quorum omnium cum detur scientia quæ rerum universalium est, nonne E. tum universale etiam in uno interdum conservari possit? *Respond.* Species quasdam Monadicas vulgo non modo circumferri, sed & à multis approbari ex eruditorum scriptis, (i) Alstedii, (n) Fonsecæ, (λ) D. Calovii (μ) Vendelini (ν) Scheibleri, patet. Licit minus proprie; Nam nuda illa non repugnantia Logica ipsarum rerum singularium, ut habere possint alia sibi similia, non sufficit ad rationem universalis. Deinde infirma & ipsa hypothesis est, quasi universalia tantum, individua vero nulla, cadant sub scientiam; sed contrarium est in proposito de individualibus non modo æternis illis: ut Sole, & Cœlo, &c. sed & corruptibilibus atque' mistis: Qvam enim multiplicationem in se non habent, habent successive, ceu multis probant (ξ) Conimbricenses, (ο) Toletus, (π) Vendelinus &c. *Abstractio*, quæ pura mentalis operatio est, non valet constituere huic vel illi disciplinæ objectum, sed medium tantum est concipiendi rem, & in idea repræsentandi; ut patebit. Nulla heic est difficultas; Audiamus qvam accurate paucis totam rem absolvit Graviss: Vir: B:D: Calov.

C 2

Qvod

(i) Alsted. *Encycl. lib: xi. pag. 590. Reg. s. (n) Fonsec. s. met: cap. 28. pag 1099. (λ) parte Gen: Metaph. pag. 330. (μ) Vendelin. Philos. Moral. pag. 1140. seq. (ν) Scheibl. *Præmio log. it. I. Met. c. 7 num. 109. (ξ) Conimbric. I. post. Anal: c. 7. qd. 1. (ο) Toletus qd. 2. proleg. in Organ. Arist: (π) Vendel. Philos. moral p: 1140. conf. Zabarell. I. post. cap. 8. in Tex. 65.**

(e) Qvod, inquit, vulgo dicitur, Individuorum nulla est scientia, id intelligendum, quâ individua infinite varia & diversimoda; non vero quâ individua, vel ut monadica & determinata. Quod illa à scientia excludantur, causa est, non tam individuorum determinata conditio, quam indeterminata varietas, qua cessante, nulla superest ratio, quo minus individua, certa non modo subjiciantur discipline, sed & objecta earum sint. Quamquam vero individua in species non possint dividiri, possunt tamen ea cœi totum quoddam integrale Analogum, in se & in partibus suis considerari, quarum istam considerationem appellare licebit Generalem, banc specialem. Tertiæ Opinionis vanitatem cum quilibet ex dictis & dicendis colligere possit, pluribus hoc loco profligare non vîlum est operæ pretium, præsertim cum hæc secta, ut putat Joh: Adam: (σ) Scherzerus, jam fere sit sepulta.

## THE SIS VII.

**R**emotis sic r̄w̄ eīs īrāsl̄us opinionibus, relinqvitur genuinam, ut diximus, de existentiâ, vel potius inhærentiâ Naturæ Communis, sententiam eos fovere qui eandem abstractè consideratam rationi, fundamentaliter vero rebus inesse putant. Cum vero Intellectus non subjectum modo sed & causa Efficiens univeralitatis, ut ita dicam, sit, Instituti qvidem ratio quam maxime à me considerationem quandam de modo & actibus istis quibus mens nostra in universalis negotio utitur, efflagitat; sed nihil minus quædam, ad feliciorem progressum facientia, hoc loco præmittenda submonet. Licet nihil perfectè atq; distincte

(e) B. D. Cal. Horistic. cap. VI. πορις 3. pag. 391. it. pag. 667.  
(σ) Nucl. Philos. pag. 20.

stincte ante cognitionem universalium cognosci possit, vera tamen sine dubio est quæ circumfertur sententia de primo cognito, quæ auctoritate (τ) Scoti, (υ) Durandi, (φ) Fonsecæ, (χ) Zabarellæ, (ψ) Pererij, (ω) Scaligeri, (α) Patrum Conimbr. (β) Zimaræ, stipata, statuit singularia in primæva cognitione ab intellectu primo percipi, cum sint à qvibus universalia abstrahuntur. Unde & verum manet tritum illud pronunciatum: Primordium intelligendi sumitur à sensibus; intellectus nosler à sensibus incipit. Ut vero scrupulus omnis tollatur, heic ulterius nunc indagandum, an duo isti status prænominati, universalis & formalis semper præsupponant idealem? *Resp.* Affirm: sed eo tamen modo quo is à fundamentali afficitur quem pro fundamento semper agnoscit, qua enim ratione aliquid repræsentatur, eadem quoque ficit menti ideam. τὸ διάνοιαν indigitat (γ) axioma, qvando ait: Omne cognoscibile aptum natum est ad ideam. De prædamentalibus res facilis est, subtilior autem in conceptu illo qui a creatis & in creato abstrahit; Difficile, inquam videatur demonstrare, quomodo Ens infinitum Deus in statum idealem elevari possit, cum nulla finiti ad infinitum sit proportio. Et illi quoque repugnet ἀπλῶς communitas ad plura. Aut enim dicendum erit quod nulla cognitione Dei naturalis detur, aut non semper ad omnem cognitionem præsupponi statum idealem. Sed facilis, ni fallor,

## C. 3

(τ) lib: v: sent: d. 3. quest. 2. (υ) ibid. q. 7. (φ) lib. I. met. c. I. 857. met. c. 8. p. 279. (χ) lib. de ord. intell: cap. 5. (ψ) lib. 3. de via & ord: doctr. Physic. cap. 16. sect. 9. (ω) Exerc: 307. sect: 21. (α) lib. I. Phys. cap. 1. qu. 4. art. 2. (β) lib. sing: de prim: cognito. (γ) Gnostol. part: spec. cap. x. probl. I.

fallor, erit adcurato investigatori decisio hujus controversiae. Repræsentationem aptitudo ad ideam, ut fundamentum prælupponit. Omnia autem cognoscibilia non eodem modo coram mente repræsentantur: Qvædam directè, diciturque cognitio directa, quædam vero indirectè, quò triplex illa via repræsentationis apud B. D. (δ) Calovium, (ε) Scheibl. (ζ) Mejerum &c. spectat; Intelleximus enim non tantum sensibilia & materialia, ut voluerunt Sceptici apud (η) Mornæum; sed etiam immaterialia & spiritualia cognoscit. Posteriori, non priori modo cognoscimus Deum. Nam Attributa ejus *positiva ab soluta* e. g. cum vocatur a Philosopho (θ) ὁ Ens. (ι) αἰδης Αἰternus, (κ) νοῶν intelligens: (λ) cognosci dicuntur via eminentiæ, quā ea quæ perfectionem in creaturis dicunt, Deo inesse putantur, non secundum continentiam formalem, sed eminentem, quatenus perfectiones istæ suum exemplar, archetypon & ideam in mente Divina referunt. Estque hujus eminentiæ ratio evidens: quia Deus est causa (μ) rerum æquivoca, in æqvivoca autem causa oportet eminenter præexistere perfectiones causati. Attributa negativa: ut cum ab Aristotele vocatur (ν) ἀνίην immobilis, (ξ) ἀθεάρην invicibilis, (ο) ἀφλατη̄ incorruptibilis: ea cognoscuntur via negationis,

- (δ) Neolog: part: Gen: cap: 3. (ε) lib. 2. met. cap: 3. num. 27.75.
- (ζ) Gnostol: par: spec: cap. 10. (η) de veritat. Relig: cap. 2. pagin: 12. & cap. 14: pagin. 220. (θ) Aristotel. lib. 12. Metaph. cap: 7. (ι) 12. metaphys: cap: 6. (κ) 12. metaphys: cap. 9.
- (λ) Gurkina habit: intell: pag. m. 59 (μ) Scheibl. 2. met. cap. 3. num. 29: (ν) 12. met:cap. 8. (ξ) lib. 1. de mund. cap. 6. (ο) lib. 2. 1. 5'

nis, auctore ( $\pi$ ) Dionysio, ( $\rho$ ) B. Augustino, ( $\sigma$ ) Leüchet: &c. Quæ negatio, ut notum, cognoscitur per aliquam affirmationem sive entitatem positivam. Attributa denique positiva relativa, ut cum ab Aristotele vocatur ( $\tau$ ) Σωτήρ ( $\upsilon$ ) κίνητος Primum movens ( $\phi$ ) αἴτιος ἡ αρχὴ, causa sive principium, cognosci dicuntur via causalitatis, cum ab ipsis effectis ideam Dei formamus, quæ tamen idea, accuratius loquendo, non tam Dei quam effectorum est. sufficit ergo quod Dei existentiam ex hujusmodi idea recte concludimus. Confer ( $\chi$ ) Augustinum. ( $\psi$ ) Beccanum, ( $\omega$ ) Svarez. ( $\alpha$ ) Bechmannum ( $\beta$ ) Gutkium, ( $\gamma$ ) Calovium, & alios. Sed dicas majorē ad huc esse difficultatem de non entibus; dicit enim ( $\delta$ ) D. Calov: cognosci posse ab intellectu, & per imaginationem, & amari ab appetitu etiam id quod non existit; E. non ad omnem Cognitionem præsupponitur status idealis. Rēsp. Res adhuc in vado est. Nam Cum ens adæquatum objectum est intellectus, omnia quæ hic concipit, concipit ad modum entis. Unde licet in ipso ente rationis per se nulla ad ideam aptitudo sit, hanc tamen in

( $\pi$ ) de Myst. Theolog: cap: 1. sequent. [ $\epsilon$ ] Tractat: 23. in Iohann. ( $\sigma$ ) lib. I. disputat. 3. quest. 1. ad Scotus. ( $\tau$ ) I. de mund. cap. 6. ( $\upsilon$ ) 8. Physic: cap. 6. I. Metaphys: Text: II. item 12. Metaphys: cap. 8. ( $\phi$ ) 12. Metaphys: cap. 8. Eccl. ( $\chi$ ) lib. I. de doctr. Christ. cap: 7. it. I. 15. de Trin: cap. 4. ( $\psi$ ) Theol. Scholastic. part. I. tr: I. ( $\omega$ ) disp. xxx. præm. ( $\alpha$ ) Dissertat. de scientia Dei pag. m. 5. sequent. ( $\beta$ ) de habit: intellig: par. Gen. cap. 3. Theorem: 4. ( $\gamma$ ) part. Gen. Nool. cap. 3. ( $\delta$ ) part: Gen. Metaph. de præc: entis cap. 4. ποριστ 5.

in ente quodam reali singit, quæ videtur fuisse sententia (ε) Svarezij ut & (ζ) Scheibleri; dum docent entia rationis, licet nihil sint, supponere tamen necessariò aliquod esse reale in quo fundentur, & a cuius denominatione & habitudine resultent. Idem sensisse Scholasticos, vel ex solo (η) Thoma notum; *Quando, ait: intellectus nititur apprehendere quod non est, tum singit illud aliquo modo ut ens.* Conf. (θ) Soncin (ι) Cajetan. (κ) Durandum. Dicitur quoque hujusmodi representatio a (λ) Dn. Gutk. per remissionem contradictionis, quia advertimus conceptus de ratione possibili abstractos, nullam involvere repugnantiam quin res sit qualis concipitur. De illis vero qui, referente (μ) Svarez: secundati intellectus, entis rationis causam inesse putant, quid sentiam, instituti ratio nunc proferre vetat. Sed ex dictis, obiter (ν) Scaligeri illud effatum meritò reprehenditur. is enim ait: intellectum aliquando sine speciebus fieri; ut E. G. Anima nostra in seipsa cognoscenda, non utitur specie sive idea per quam se cognoscit; ratio ejus haec est: nam sic ad cognoscendam speciem illam, requireretur species alia, & non evitaretur processus in infinitum. *Resp. Ad probationem Argumenti (ι) per concessionem;* processum istum in generibus causarum & in natura monstrum quidem esse omnes affirmant: Isti vero An errant (ξ) qui processum mentalem in infinitum esse possibilem, ceu experi-

(ε) *Disput. LIV. sect. 2. num: 3. (ζ) lib.1. Met. cap. 9. num.35.*  
 (η) *opuscul: 45: cap. 1. & 10. Metaph. quest. 1: de ente & essent: cap: 1. & in 1. distingu: d. 19. quest. 5. num. 6. & de habit: Intellig. p. 55: μ διψ LIV. sect: 1. n. 8. v Exerc. 298. f. 14: it: 307. sec: 13. it: 310: f. 8. ξ Vendelin. Phys. sect. 1. pag. 830. seq. Sperling. Inst. phys. pag: 283.*

experimento numeri aliorumque liquet, censem, multum dubito. Resp. 2. Posito autem quod ita sit, tamen quando una idea per aliam repræsentatur, processus in infinitum nullum periculum erit; nam actum directum, in Intellectu, seqvitur ē vestigio aliis qui reflexus & circularis dicuntur, ideam intellectui agenti impressam examinans, & cum ipsis rebus conferens, ut o distincta earum haberi possit, cognitio; ceu in Theseos hujus frontispicio dictum, & plura dicentur in seqv.

### THESES IX.

**G**radum nunc porro ad subtilem illam Controversiam promoveo: quali nimirum operatione intellectus utilitatem, quando res ē statu singulari in universalem deducit? Heic in antecessum non latere debet actum mentis esse duplēm, *directum & reflexum*. Directus directe & ac simpliciter in τὰ νοητὰ intellectum dicit, eaque præente abstractione præcisiva actu talia reddit, ut immaterialē & puram intellectui possibili sifstat specimen. Is vero cum preesse seqvatur ipsa phantasmata, singulaque individua per modum totius cognoscat, nec posse præscindere à repræsentatione ejusdem individui repræsentati in phantasmate, sed 1olum à materialitate reali & entitativa phantasmatis, constat, naturam in hoc statu potentiam duntaxat remotam ad universalitatem habere. Actus vero reflexus, (quem Circularem sive

D

circu-

• Scharffius in *Thes. Transc. disput. 3.* π conf. Scalig. Exercit: 307. l. 35. Calov. de method: universal: pag: 706. Magr. Comment. Physic. pag. 647. 654. Scheibl. Tract: de anima Disp. 5. pag. 35*i.*

circulationem appellat. Aristoteles, & Pererius, & AEgid. Romanus & alii) Communiter in omni Cognitione supponente aliam in qua fundatur, obtinet. Quo sensu Dn: v Gutk. Actum reflexum dixit *animadversentiam*, qua deprehendimus nos usos actu directo bene vel male, respectu cuius primus actus habet rationem objecti. Reflectitur autem dupliciter; Primo: supra primam illam cognitionem; dum intellectionem suam quam immediate à rebus hauferat, intellectus rursum recipit, ut quemadmodum primæ istius simplicisque intelligentiæ norma res erant; ita nunc apprehensio, sive intellectio hæc secunda, primam ut normam præsupponit; Heic fundamentum est distinctionis notionis in primam & secundam. Qvarum hæc φ designat *conceptum mentis*, qui non immediate à re intellex̄ta, sed à modo intelligendi ipsam rem, propullulat, & immediate in ipsius rei conceptu primo fundatur. Secundo: Reflectitur ad objectum conceptus primi, eundem juxta res examinans; Et hic posterior est qvi parit universalia. x Nam intellectus cum intuetur varias res conferendo unam cum alia, invenit, dimissis aliquibus, in quibus differunt esse tamen aliqua in quibus convenienter. Hinc quia Communita attributa invenit, imponit eis etiam aliquod commune nomen, & hoc commun-

φ lib. 1. de Anim. Text: 46. & lib. 3. cap. 17. & lib: 2. de An. cap. 5. v de habit: intel. pagin. 164. φ D. T. Calorvins Gnostolog: parto. 2: cap. 1: canone 8. confer. Zabarell: lib. 1: de visu cap. 6. referente & citat. Sperling. institution. Physic. pag. m: 516. x Petr. Fonsec. Isagog. Philosoph. cap. 4. item 7. Metaphys. cap. 8. sect. 5. pag. 305. Scheibler. 1: Metaphysic. cap. 7. numer: 133: Cal. 1: Met. pag. 329.

*Commune nomen signat NATURAM COMMUNEM,  
ob rationem eaudem, repartam in singulis. Sed mihi proli-  
xiori esse non non lubet, ne rursus in altum provehar,  
portum qui jam introspxi s̄epius. Si placent, quae  
fabricata erat festinatio, gaudeo; Qvod si tamen ali-  
quid à vero alienum, ὥπερ ἐν ποσα σαν πετις κόνων τοι  
non puto B: L: similem fore Ethnico Rhetori, qui nullum  
qvod revocaret à te emissum verbum gloriabatur,  
sed cogitaturum in humanis non esse aliam  
fortem quam hanc ipsam: errare  
nonnunquam.*

GLORIA SIT SANCTÆ TRIADI IN SEMPITER-  
NA SECULA!

---

*In Exercitationem Philosophicam*

**CHRISTOPHORI ALANI,**

Fratris sui amantissimi.

ADCLAMATIO.

**N**on est in facili, solerter Apollinis artes,  
Quæ sunt difficiles, addidicisse bene.  
**H**inc quia, mi frater, studio multoq; labore  
Has quæsivisti, Laurea ferta feres.

*Quam ioxidiale  
CLAUDIUS ALANUS.*